

KOMENTAR BIBLIJE - "Vajehi" (1. Mojsijeva 47,28 - 50,26)

Nehemija Gordon

Jono: Ove sedmice razgovaramo o odeljku Vajehi, 1. Mojsijeva 47,28 do 50,26, što počinje ovako: *„Jakov je živeo u egipatskoj zemlji sedamnaest godina, tako da je ukupno živeo sto četrdeset i sedam godina. Kad se približilo vreme da Izrael umre, pozvao je svog sina Josifa i rekao mu: „Molim te, ako sam našao milost u tvojim očima, stavi ruku pod moje bedro i pokaži mi dobrotu i vernost. Molim te, nemoj me sahraniti u Egiptu. Hoću da počinem kod svojih očeva, i zato me odnesi iz Egipta i sahrani me u njihov grob.“ A on mu je odgovorio: „Učiniću kako si kazao.“ Na to je Jakov rekao: „Zakuni mi se.“ I on mu se zakleo. Onda se Izrael poklonio nad uzglavljem postelje.“* Kit, koja je razlika između toga da kažeš da ćeš nešto da uradiš i da se zakuniš da ćeš to da uradiš?

Kit: Kada ja vidim reč "zakuni se", s obzirom na moje vaspitanje, to znači nešto skroz drugačije. Sve dok nisam upoznao Nehemiju Gordona, nisam shvatao značaj zaklinjanja u Božije ime. Želeo bih da on kaže nešto o tome.

Nehemija: Mislim da je značaj zaklinjanja u onome što piše u Deset Božijih zapovesti. Treća zapovest se obično prevodi da ne treba uzalud da govoriš Božije ime. Hebrejska fraza za "izgovaranje Božjeg imena uzalud" zapravo znači "govoriti laži". Stari jevrejski učenjaci i prevodioci su to objašnjavali da ne treba lažno da se zaklinjemo u Božije ime. Ako se to bukvalno prevede, znači da ne treba uzalud govoriti ime Gospoda Boga lažno, jer će Gospod osuditi one koji uzimaju Njegovo ime u usta uzalud. To znači da je ovo jedini neoprostivi greh u Bibliji. Ni za jedan drugi greh u Bibliji ne piše

da Bog neće oprostiti, odnosno osudiće ako učinite taj greh. Dakle, ako se zakunete u Njegovo ime i zakunete se lažno, to je neoprostivo, vezani ste ako to učinite. U Knjizi Isusa Navina narod Izraela se zakleo sa ljudima iz Gavaona, a kasnije su shvatili da su prevareni, međutim zakletva je još uvek važila jer su se zakleli u ime Gospoda, Tvorca svemira.

Jono: To je kao igranje s vatrom, stavlja se težina na ono što kažete, ne treba olako shvatati zakletve. Da li sam te dobro shvatio, Nehemija, da Gospod kaže ako govorimo Njegovo ime lažno, ako se lažno zaklinjemo u Njegovo ime, to je nešto što On neće oprostiti?

Nehemija: Piše da Gospod neće učiniti nevinima one koji se lažno zaklinju u Njegovo ime, odnosno one koji izgovaraju uzalud Njegovo ime. Dakle, izgovaranje Njegovog imena uzalud, odnosno lažne zakletve, je nešto što On neće oprostiti. On nas ovde unapred upozorava da se ne zaklinjemo u nešto što nećemo ispuniti.

Jono: Poglavlje 48: *„Posle ovih događaja, javili su Josifu: „Tvoj otac je sve slabiji.“ Tada je on sa sobom poveo svoja dva sina, Manasiju i Jefrema. Zatim su javili Jakovu: „Došao je tvoj sin Josif.“ A Izrael je skupio snagu i seo na postelju. Zatim je rekao Josifu: „Bog Svemoćni pojavio mi se u Luzu u hananskoj zemlji da me blagoslovi. Tada mi je rekao: „Učiniću te plodnim i umnožiću te, i od tebe ću načiniti velik narod, i tvom potomstvu nakon tebe daću ovu zemlju kao trajno vlasništvo.“ A sada, tvoja dva sina koja su ti se rodila u egipatskoj zemlji pre nego što sam došao kod tebe u Egipat, neka budu moji. Jefrem i Manasija neka budu kao Ruvim i Simeon.“* Šta to znači, Nehemija, što Jakov kaže Josifu da to sad nisu Josifovi sinovi, nego Jakovljevi?

Nehemija: U starim vremenima je nasledstvo izgledalo ovako: ako imaš dvanaest sinova, prvi dobija dupli deo svega, dok ostalih 11 dobija samo jedan deo svega. Dakle, sve se razdvaja na 13 delova, 2/13 dobija najstariji, a 1/13 svi ostali. Rekavši mu da će Jefrem i Manasija biti njegovi sinovi, odnosno biće kao Ruvim i Simeon, on mu govori da će svaki od njih dobiti 2/13. Neće dobiti samo polovicu toga, kao što bi im bilo namenjeno. Ovo se veže na nešto što sledi u sledećem poglavlju, Ruvim kao prvenac treba da dobije dupli deo svega. Dakle, ono što Jakov govori Josifu jeste da mu daje dupli deo svega.

Jono: Stih 8: *„Tada je Izrael ugledao Josifove sinove i upitao je: „Ko su ovi?“ Josif odgovori svom ocu: „To su moji sinovi koje mi je Bog ovde dao.“ Tada on reče: „Molim te, dovedi ih da ih blagoslovim.“ Izraelu su oči oslabile od starosti, pa nije dobro video. Zato mu ih je Josif doveo, a on ih je poljubio i zagrlio. Zatim Izrael reče Josifu: „Nisam se nadao da ću videti tvoje lice, a evo, Bog mi je dao da vidim i tvoje potomstvo.““* Ovo je divan blagoslov, jer ne samo da je video svoje sinove, nego i unuke. *„Posle toga, Josif ih je odmakao od njegovih kolena i poklonio se licem do zemlje. Zatim je Josif uzeo obojicu, Jefrema desnom rukom tako da je Izraelu bio s leve strane, a Manasiju levom rukom, tako da je Izraelu bio s desne strane, i doveo ih bliže njemu. Izrael je ispružio desnu ruku i stavio je na Jefremovu glavu, iako je bio mlađi, a levu ruku na Manasijinu glavu. Namerno je tako položio ruke, premda je Manasija bio prvenac.“* Nehemija, da li desna ruku ima neku magičnu moć ili je to bio samo običaj?

Nehemija: Ne radi se tu o magičnoj moći, to je bio običaj koji je imao simbolično značenje. Desna ruka je većini ljudi, u fiziološkom pogledu, snažnija ruka i zato predstavlja važniji blagoslov. Josif je mislio da prvenac

treba da ima važniji blagoslov. Zato je želeo da desna ruka ide na Manasiju. Jakov je namerno promenio ruku, možda je imao problema s govorom, ali je tačno znao šta radi. Zato je veći blagoslov dao Jefremu. Kasnije kroz istoriju vidimo da je Jefrem postao vođa severnih plemena u Izraelu. Onda imamo Isusa Navina, koji je bio vođa severnih plemena, a on je Jefremov potomak. Na teritoriji Jefremovoj se nalazimo grad koji je bio glavni grad Izraela neko vreme. Zatim je Jefrem postao simbol svih deset plemena severnog carstva, pogotovo kod proroka kao što je Osija koji za svih deset plemena piše da su Jefremova. Jefrem je postao vođa tih plemena, mislim da to proročanstvo to i predviđa.

Jono: Zanimljivo je sada videti kako Josif reaguje na to. U stihu 15 piše kako je Jakov blagoslovio Josifa: *„Bog kome su služili očevi moji Avram i Isak, Bog koji je bio moj pastir celog života, pa sve do danas, anđeo koji me je izbavljao iz svake nevolje, neka blagoslovi ove dečake.“*

Nehemija: Ovde je zanimljivo to što Jakov moli anđela, koji ga je izbavljao, da blagoslovi decu. U Tanahu nigde više ne piše ništa slično. Nigde više ne piše ništa što se odnosi na anđela. Definitivno se to odnosi na posebnog anđela, možda i na onog s kojim se on rva. On se tada susreo s njim i možda zato i spominje anđela. Definitivno postoji taj anđeo koji je izgleda svuda pratio Jakova, a možda i svako od nas ima svog anđela da nas prati.

Jono: *„Neka nose moje ime i ime mojih očeva, Avrama i Isaka, i neka na zemlji postanu mnogobrojni.“* Kada je Josif video da je njegov otac desnu ruku stavio na Jefremovu glavu, to mu se nije dopalo, pa je pokušao da očevu ruku premesti s Jefremove glave na Manasijinu. Zato je Josif rekao svom ocu: *„Ne tako, oče, jer ovaj je prvenac. Desnu ruku stavi na njegovu*

glavu.“ Ali otac to nije hteo, nego je rekao: „Znam, sine, znam. I od njega će postati narod i on će biti velik. Ali ipak će njegov mlađi brat biti veći od njega i njegovo potomstvo biće brojno poput velikog naroda.““

Kit: Nehemija, zamisli da si ti živeo u tim vremenima, te da si imao svog brata Josifa i da on ima decu, šta bi ti odgovorio da vidiš da to uradi tvoj otac? Kako bi ti razumeo značenje toga što su deca tvog brata postala jednaka tebi?

Nehemija: Ono što ovde imamo jeste da se na Josifa gleda kao na prvenca, a ne na Ruvima. On će da dobije dupli deo nasledstva. Mislim da je to snažan simbol, jer ako pogledamo Jakovljevi blagoslov nasuprot Isavljevog blagoslova, to je zapravo prilično sličan blagoslov, jedina je razlika u tome što je Jakov dobio dupli deo nasledstva, materijalno i duhovno. Isav je dobio samo materijalno. Ovde ponovo vidimo da Josif dobija drugi deo nasledstva. Mislim da je to ovde moćan simbol, u stihu 20 piše *„Tog dana ih je blagoslovio rečima: „Neka se tvojim imenom u Izraelu izriče blagoslov rečima: Neka te Bog učini poput Jefrema i Manasije.““* Do današnjeg dana, očevi tako blagoslove decu, stave ruku na njihove glave i blagoslove ih ovim blagoslovom. Dok sam ja odrastao, otac bi mi svakog petka uveče stavljao ruku na glavu i izgovorio bi ovaj blagoslov. Ovaj blagoslov je zapravo blagoslov duplog dela nasledstva, materijalnog i duhovnog. Dakle, ovo je veoma snažan blagoslov.

Hebrejska reč za blagoslov dolazi od reči *bereh*, što znači koleno. Postavlja se pitanje kako je blagoslov povezan sa ovim bukvalnim značenjem koleno. Kada stanete ispred cara, ili ispred Boga u starim vremenima biste kleknuli na kolena i molili se. To znači blagosloviti Boga, kada čovek, ljudsko biće

blagoslovi nadređenog, bilo Boga ili cara, zapravo se bukvalno ili simbolično klekne na kolena i moli se, slaveći ga/ Ga. Šta znači kada Bog nas blagoslovi ili pak kad nas car blagoslovi? Bog ili car neće kleknuti na kolena, to nema smisla. Ovde vidimo da imamo taj bukvalni kontekst na vrlo suptilan način, kao na primer u stihu 12, kada su Josifovi sinovi sedeli na kolenima kada su došli po Jakovljevi blagoslov. To je možda bukvalno značenje, da dete sedi na kolenima ispred oca kada dobija blagoslov i na taj način je to povezano s kolenom. To je veoma snažna slika. Kada Bog blagoslovi nas, uzima nas kao Svog sina, stavlja nas na Svoja kolena, stavlja nam ruku na glavu i želi nam sve najbolje.

Jono: Sada prelazimo na stih 22: *„Dajem ti jedan deo zemlje više nego tvojoj braći, deo koji sam iz ruke Amoreja uzeo svojim mačem i svojim lukom.“*

Nehemija: Ovde na hebrejskom imamo igru reči, koja ništa ne znači na engleskom. Reč koja je ovde prevedena kao "deo" je reč *šhem* ili *šakom*. To je zapravo ime grada na koji se on odnosi koji je on osvojim mačem i lukom. To je na kraju dato Josifu i taj grad se posle nalazio na Josifovoj teritoriji, grad Šhem. Dupli deo ovde, deo više nego deo za braću se odnosi na to što je Josif dobio, ali i na grad Šhem, koji je najveći grad na severu Izraela. Tj. bio je najveći grad.

Jono: Poglavlje 49. *„Zatim je Jakov pozvao svoje sinove i rekao im: „Okupite se da vam kažem šta će vam se dogoditi u budućim danima. Sakupite se i čujte, Jakovljevi sinovi, čujte Izraela, svog oca.“*

Nehemija: Poslednji dani se obično prevode kao kasniji, budući dani. U mnogim proročanstvima se javljaju ono što mi zovemo kraj vremena, kraj

sveta. Međutim, u drugim proročanstvima poslednji dani znače kasniji, budući dani, odnosi se na nešto što će se desiti za mnogo godina. Na primer, prorok Jeremija govori o poslednjim danima, o tome kako će Vavilon napasti Izrael i srušiće se Hram. Dakle, ne znači nužno da su to poslednji dani. Brojni jevrejski istoričari ovaj deo smatraju za opisivanje istorije u vreme sudija i ranih carstava.

Jono: *„Ruvime, ti si moj prvenac, moja sila i prvenac moje muške snage, uzvišen si u dostojanstvu i u snazi. Neobuzdan si poput voda, nemoj se uzvisivati, jer si legao na postelju svog oca. Tada si je obeščastio. On je legao na moju postelju!“*

Nehemija: Ovo on govori zato što je Ruvim bio s jednom od žena njegovog oca. Zato mu je on oduzeo pravo prvenca. On je trebalo da bude car i da bude u liniji sveštenika, ne Aron i ne Juda. To je trebalo da bude Ruvim, ali je on to pravo izgubio.

Jono: *„Simeon i Levije su braća. Mačevi su im oruđe nasilja. U njihovo društvo moja duša ne ulazi. S njihovim se zborom moje srce ne ujedinja, jer su u svom gnevu pobili ljude, i u svojoj samovolji presekli su bikovima žile na nogama. Proklet da je njihov gnev, jer je okrutan, i njihov bes, jer je žestok. Razdeliću ih po Jakovu i rasuću ih po Izraelu.“*

Nehemija: Želim da spomenem nešto što je skoro beznačajno, međutim, u stihu 5 ono što je prevedeno kao "oruđe nasilja" im je "na mestu gde žive". "Mesto gde žive" je primer, koji nije tako redak, reči u Bibliji čije pravo značenje ne znamo. Nagada se na osnovu konteksta, u poređenju sa drugim poglavljima, ali na primer za ovu reč postoji nekoliko mogućih objašnjenja koja su dali različiti jevrejski komentatori Biblije. Jedno od njih

je da je to mesto gde žive, ostali to objašnjavaju da dolazi od slične reči, reči *mahav*, što znači prodati, što znači da su oni trgovci. Time se stavlja do znanja da to nisu samo oruđa nasilja, nego i da su oni trgovali oružjem. Još jedno objašnjenje govori da ta reč zapravo znači "njihova sestra". Odnosno, njih dvojica Simeon i Levije su braća, a oružje im je sestra. Osim toga, u ovom kontekstu to može da znači da su koristili oružje kako bi odbranili čast svoje sestre. Celi ovaj deo, od stihova 2 i 3, sve do kraja poglavlja, je pomalo neobičan u odnosu na sve ono što smo do sad videli u 1. Moj. Celi ovaj dugi deo, oko 20-ak stihova je napisan u nekoj vrsti poetskog stiha. Tako da kad imamo tako neku reč ovde, ne znamo tačno šta ona znači.

Staru hebrejsku poeziju je veoma teško shvatiti zbog dva glavna razloga. Jedan od razloga je taj što koristi retke reči ili koristi uobičajene reči sa retkim značenjem. Drugi razlog, pomalo komplikovaniji jeste taj što je veoma sažeta, često izostavi predloge, kao što su: za, prema, iznad, itd. Često se mora pretpostavljati u odnosu na kontekst, zato jedan stih ponekad može da se prevede na nekoliko različitih načina. Ima nekoliko primera gde se različiti prevodi u ogromnoj meri razlikuju iz razloga što se ovde radi o hebrejskoj biblijskoj poeziji.

Jono: „*Tebe će, Juda, tvoja braća hvaliti.*“ Ovde imamo igru reči.

Nehemija: Imamo trostruku igru reči. Imamo Jehuda što je ime Juda, Joduha što znači Jehuda- hvaliće te i Jadha što znači tvoja ruka. Jehuda, Joduha, Jadha.

Jono: „*Tvoja će ruka biti na vratu tvojih neprijatelja. Sinovi tvog oca tebi će se klanjati. Juda je lavić. Sine moj, od plena ćeš ustajati. Spustio se, kao*

lav se ispružio, i ko se usuđuje da ga probudi? Žezlo se neće odmaći od Jude, ni zapovednička palica od njegovih nogu, dok ne dođe onaj kome to pripada, i njemu će se pokoravati narodi.“

Nehemija: Ovde imamo jedan zanimljiv stih, hrišćani kažu da se odnosi na Isusa, neki Jevreji tvrde da se odnosi na uspon Davida i Solomona, a drugi kažu da se odnosi na Davida i njegovog potomka Mesiju, koji će tek da dođe. Ovde imamo nekoliko kontroverznih stvari, jedna od njih je reč "šilo" ili "šailo", za što neki ljudi kažu da je to grad Šailo. Drugi kažu da to znači njegovi potomci, prema jevrejskoj tradiciji u kojoj postoje različite interpretacije. U poeziji, to može da se shvati na dva različita načina- dok šailo ne dođe ili dok on ne dođe šailu. U poslednjem stihu- njemu će se pokoravati narodi, moguće je i da će njemu narodi biti poslušni, što je tačnije objašnjenje. Ovde imamo nekoliko mogućih rešenja. Ako samo pogledamo jevrejske spise, postoji nekoliko mogućih objašnjenja.

Jono: „*Kad za lozu veže svog magarca, za plemenitu lozu potomka svoje magarice, on će svoju odeću prati u vinu i svoje haljine u krvi od grožđa. Oči su mu crvene od vina, a zubi beli od mleka.*“ Na hebrejskom ovo zvuči mnogo profinjenije nego na drugim jezicima.

Nehemija: Da, na hebrejskom zaista zvuči prefinjenije, ali u jevrejskim izvorima je uobičajeno objašnjenje da je ovo predviđanje vremena velikog mira i izobilja. Ovi događaji se dešavaju tokom vladavine Jude, Davida ili Solomona ili Mesije, tokom vladavine judejskog cara, odnosno cara od Judine loze. To će da bude taj period mira i blagostanja. Na hebrejskom ono što se ovim proročanstvom govori jeste da će svaki čovek da sedi pod svojom vinovom lozom ili pod svojom smokvom. To je konačni simbol mira

jer sedenje pod lozom ili smokvom, znači da odmarate od vrućine tokom popodneva. U hebrejskoj kulturi je to najveći simbol izobilja i mira. On će vezati svoju magaricu za lozu jer će loza biti prepuna grožđa, trebaće mu mnogo vremena da pobere svo grožđe. Oči će mu biti crvene od vina, na hebrejskom to znači da će mu oči sijati od vina, odnosno zamućene su od vina. Biće mnogo vina i on neće morati da brine ni o čemu.

Jono: *„Zavulon će živeti pored mora, i biće uz obalu gde su usidreni brodovi, i njegovo područje protezaće se prema Sidonu.“*

Nehemija: Sidon se nalazi na obali Libana, bio je blizu severne granice Izraela, obećanog dela Izraela. To je bio međunarodni centar trgovine.

Jono: Stih 14: *„Isahar je magarac jakih kostiju, koji počiva među ogradama. Videće da je počivalište dobro i da je zemlja lepa, pa će podmetnuti leđa da nosi teret i biće prisiljen na ropski rad.“*

Nehemija: Hajde da za trenutak porazgovaramo o imenu Isahar. To je veoma neobično ime. Ako pogledate na hebrejskom, to je Jisahar, a u sred te reči Jisahar nalazi se hebrejsko slovo šin, koje nema samoglasnika. Ne samo da je neobično, nego je i jedinstveno, da slovo unutar reči nema samoglasnika. Ovo nas vodi do stare podele o tome kako se izgovara ovo ime, odnosno na dve stare jevrejske porodice pisara koje su prepisivale Bibliju. Jedna se zvala Benašer, a hebrejska Biblija koju većina nas danas koristi dolazi od Benašera. Takođe znamo da je postojala porodica doseljenika Ben Naftali. Ovo su bile dve različite porodice u sedmom, osmom i devetom veku u Izraelu. Oni su ti koji su sačuvali Bibliju za nas. Benašer je bila porodica koja je takođe zapisivala i razlike između sebe i Ben Naftalija. To su bile stare jevrejske tradicije za koje se vezuje i različito

izgovaranje ovog imena u starim vremenima. Ispostavilo se da to drugo šin, to nečujno, zapravo nije bilo izvorno nečujno. Ono što je bitno jeste da je ostalo izgovaranje Jishasar, od Ben Naftali porodice u Pismu. Ovde na kraju piše da će on postati *masoved*, što bukvalno znači radna taksa. U starim vremenima kada ne biste platili porez od 20%, car bi rekao da se dođe raditi na njegovoj zemlji ili da mesec dana sečete drva. Ta vrsta radne takse se naziva *masoved* na hebrejskom. Mogli bismo to da prevedemo kao da odrađujete posao za cara, a to je ono što piše da će se desiti Isaharu. On će biti *masoved*, te je moguće da će biti *masoved* nekom stranom narodu.

Jono: Stih 16: *„Kao jedno od Izraelovih plemena, Dan će suditi svom narodu. Dan će biti zmija pored puta, rogata zmija pored puta, koja konja ujede za gležanj tako da njegov jahač padne na leđa. O Gospode, čekaću da spasenje od tebe dođe.“*

Nehemija: Ovde imamo igru reči koja je očigledna na hebrejskom. Ime Dan znači suđenje, tako da je to igra reč da će Dan suditi svom narodu, kao jedno od plemena Izraelovih. To je pomalo čudno jer on jeste jedno od njegovih plemena. Jedna od mogućnosti je da se Dan nalazi na severnom kraju Izraela i svaki narod koji bi došao na severnu granicu Izraela Dan će im suditi, odnosno svako ko bi hteo da napadne zemlju, mora da prođe pored Dana. To znači da će Dan biti kao zmija pored puta. Postoje različite jevrejske tradicionalne interpretacije, od kojih je jedna da je ovo zapravo proročanstvo koje se odnosi na Samsona, jer je Samson bio iz Danovog plemena. To što će Dan biti zmija koja ujeda za petu, to se zapravo odnosilo na to da će se Samson izboriti sa Filistincima.

Jono: „*Gada će napadati razbojnici, ali on će im biti za petama.*“

Nehemija: Tu takođe imamo igru reči.

Jono: Stih 20: „*Od Asira će dolaziti obilje hleba, i on će davati carske poslastice.*“

Nehemija: Ono što se ovde opisuje jeste da će pleme Asira biti veoma produktivno, imaće teritoriju koja obezbeđuje blagostanje.

Jono: Stih 21: „*Neftalim je tanana košuta. On govori lepe reči.*“

Nehemija: Ovde imamo odličan primer stiha koji se prevodi na više veoma različitih načina. Ono što poezija često radi jeste da koristi reči koje imaju dva različita značenja. Ovde imamo veoma profinjenu igru reči. Divnu nežnost, odnosno u nekim prevodima reči, je ono čime se odlikuje ženka jelena, košuta. Ista ta fraza može da znači lepe reči. A moguće i reči koje su objavljene, dobre vesti koje dolaze.

Jono: Zatim imamo mnogo stihova koji govore o Josifu. „*Josif je mladica rodnog drveta, mladica rodnog drveta kraj izvora, što preko zida tera svoje grane. Ali strelci su ga napadali, gađali i gajili mržnju prema njemu. A ipak je njegov luk ostao čvrst, i snažne mišice ruku njegovih bile su gipke. Iz ruku Jakovljevog Silnog Boga dolazi Pastir, Izraelov Kamen.*“

Nehemija: Takođe za stih 22 postoji nekoliko različitih prevoda. Zanimljivo je to što je u jevrejskoj kulturi ovaj stih postao kao blagoslov, ljudi ga graviraju na zidovima i smatra se blagoslovom.

Jono: Stih 25. „*On dolazi od Boga tvog oca, i on će ti pomoći. On je sa Svemoćnim, i blagosloviće te blagoslovima nebeskim odozgo,*

blagoslovima voda iz velikih dubina, blagoslovima grudi i utrobe. Blagoslovi tvog oca nadmašiće blagoslove večnih gora i ukras vekovnih brda. Oni će biti na Josifovoj glavi, na temenu onoga koji je izdvojen od svoje braće.“

„Venijamin će rastrzati plen kao vuk. Ujutru će jesti životinju koju uhvati, a uveče će deliti plen.“

Kit: Zašto se nijedno pleme danas ne naziva Josifovim?

Nehemija: Zato što imaju dva plemena- Jefrem i Manasija. Umesto jednog njegovog plemena, imamo dva plemena, dupli deo.

Levije nije dobio svoju teritoriju, zato imamo dvanaest teritorijalnih jedinica. Levije je dobio svoj grad, ali nije dobio plemensku teritoriju. Levije na taj način nije uključen u tih 12 plemena, jer da jeste imali bismo ih 13.

Jono: Stih 28: *„Svi oni čine dvanaest Izraelovih plemena, i ovo im je otac rekao kad ih je blagoslovio. Svakoga je blagoslovio odgovarajućim blagoslovom.“* Kako danas da znamo odakle su oni?

Nehemija: Ja sam odrastao i roditelji su mi govorili da smo mi Izraelci i da ne znamo iz kog smo plemena. Jedini ljudi koji znaju iz kojeg su plemena su Leviti. Ta informacija se zadržala za njih, jer ih je barem 80% iz plemena Levita, međutim, ja ne znam iz kojeg sam plemena. Samo znam da sam iz naroda Izraelovog.

Jono: *„Zatim je dao ovu zapovest: „Kad se priberem svom narodu, sahranite me s mojim očevima u pećini koja je u polju Efrona Hetejina, u pećini koja je u polju Makpeli ispred Mamrije u hananskoj zemlji, u polju koje je Avram kupio od Efrona Hetejina za grob. Tamo su sahranili Avrama i njegovu ženu Saru. Tamo su sahranili Isaka i njegovu ženu Rebeku, i*

tamo sam ja sahranio Liju. To polje i pećina na njemu su kupljeni od Hetovih sinova.“ Kad je Jakov dao ove zapovesti svojim sinovima, podigao je noge na postelju i izdahnuo, pa je bio pribran svom narodu.“ Šta znači to da je bio pribran svom narodu?

Nehemija: U Tanahu stoji opis da kad neko umre, njegov duh ili duša ide na mesto koje se zove *šeol*. To je mesto koje se opisuje kao mesto gde nema znanja, misli i dela. Zapravo ste u stanju sna. Tako da to što piše da je pribran svom narodu može da znači da je otišao u *šeol*, gde se nalaze i njegovi preminuli preci.

Jono: *„Tada je Josif pao na lice svog oca, briznuo u plač nad njim i poljubio ga. Zatim je Josif zapovedio svojim slugama, lekarima, da balsamuju njegovog oca. Tako su lekari balsamovali Izraela, i za to im je trebalo punih četrdeset dana, jer im je obično toliko bilo potrebno za balsamovanje.“*

Nehemija: U starom Egiptu je to bila tajna koliko dugo i kako izgleda proces balzamovanja.

Jono: Zatim počinje dugi proces kada su tugovali za njim, što je trajalo sedamdeset dana. *„Kada su prošli dani oplakivanja, Josif je rekao onima na faraonovom dvoru: „Molim vas, ako sam našao milost u vašim očima, ovako recite faraonu: „Moj otac me je zakleo rečima: Ja ću uskoro umreti. Sahrani me u grobu koji sam za sebe iskopao u hananskoj zemlji.“ Zato te sada molim, dozvoli mi da odem i sahranim svog oca, a onda ću se vratiti.“ A faraon mu je na to rekao: „Idi i sahrani svog oca kao što te je zakleo.““* On je krenuo na put, s njim su išle sve sluge s faraonovog dvora i sve starešine, a deca i stoka su ostala u zemlji Gesem. Kada su stigli do Jordana, tu su tugovali još sedam dana.

Jono: Josif je ostao da živi u zemlji Egipat, živeo je sto i deset godina i video je Jefremove sinove do trećeg kolena. *„Na kraju je Josif rekao svojoj braći: „Ja ću uskoro umreti. Ali Bog će obratiti pažnju na vas, i izvešće vas iz ove zemlje u zemlju koju je pod zakletvom obećao Avramu, Isaku i Jakovu.“ Josif je zakleo Izraelove sinove rečima: „Bog će obratiti pažnju na vas. Tada odnesite moje kosti odavde.“ Josif je umro kad je imao sto deset godina. Balsamovali su ga i stavili u kovčeg u Egiptu.“*